

“El grup Parpalló s’ha mitificat”

Enguany es compleixen els cinquanta anys del naixement del grup Parpalló. Mig segle després hem conversat amb Doro Balaguer (València, 1931) i Andreu Alfaro (València, 1929), integrants de la segona etapa del grup, per parlar de tot un poc. Sobretot, del Parpalló i de la importància que va tenir.

Era al final de l’any 1956 quan un grup heterogeni d’artistes –Agustín Albalat, Manuel Gil, Salvador Montesa i Vicente Castellano, entre d’altres– va somoure, amb l’ajut del crític i manifasser Vicente Aguilera Cerni, el trist panorama cultural de València. Una iniciativa d’agrair que, ben prompte, va patir crisi. Un bon dia, l’any 1959, Josep Soler “Monjalés”, Eusebio Sempere, Doro Balaguer i Andreu Alfaro van rescatar el projecte i van recollir-ne el testimoni. Sota aquest nom van exposar a Formentor, a València, Barcelona, Madrid i, fins i tot, a Polònia.

DORO BALAGUER: Se li ha donat excessiva importància al grup Parpalló.

ANDREU ALFARO: Tot va començar a partir del grup Arte Vivo.

D. BALAGUER: Quan m’avisàreu per col·laborar, jo no era a València. Viví a París. Vaig dir que sí. Hi éreu Sempere, Monjalés, Labra i tu. Ningú més. Vam fer només quatre exposicions.

A. ALFARO: La de Barcelona, a la Sala Gaspar. Una altra a les Illes...

D. BALAGUER: Aquella de Polònia, que es quedaren totes les obres.

A. ALFARO: El Parpalló se’n va eixir de mare.

—Per què arriben a la conclusió que tampoc no n’hi havia per a tant?

A. ALFARO: En aquella època, cap grup de res va tenir importància. I pareix que la va tenir el Parpalló.

D. BALAGUER: Potser la projecció posterior de Sempere i Alfaro va revaloritzar el grup.

—I què diuen de la primera època del Parpalló, dels Albalat, Gil i companyia.

D. BALAGUER: Hi havia gent que pintava molt bé. Pintura postacadèmica, en diríem. Decent. Bons pintors.

—Com ara qui?

D. BALAGUER: Albalat mateix. Manolo Gil també. Feien coses interessants, però no tenien aquesta cosa que se li ha volgut adjudicar al grup, de ser la renovació valenciana.

—Tal vegada se li ha buscat paral·lelisme amb Dau al Set o El Paso.

A. ALFARO: Pot ser. Però El Paso va ser un fenomen típicament espanyol. I Dau al Set, català.

D. BALAGUER: A més, Dau al Set va començar molt abans, era anterior al Parpalló. En tot cas, potser que hi va influir el fet que crítics i historiadors hagen vist que València també tenia el seu grup. A més, a València no hi havia res. Era difícil triomfar en la pintura moderna. El Parpalló va ser el primer intent d’arribar a la contemporaneïtat. Mirava fora, un poc.

A. ALFARO: Els qui més trencàrem amb la tradició, dins del Parpalló, hem estat els qui després hem tingut més trajectòria. M’estic adonant que si vaig tenir importància en aquell moment va ser perquè trencava molt.

—Aguilera Cerni va tenir alguna cosa a veure en aquesta mitificació?

D. BALAGUER: En l’origen.

A. ALFARO: Aguilera va dur a casa meua una sèrie de transparències dels nous artistes de l’època. Chillida, Oteiza, Tàpies, Saura. Les vam veure i van

tenir el seu efecte. Almenys, en mi. Jo vaig contemplar les caixes metafísiques d’Oteiza i em paregueren increïbles. Era el *non plus ultra*. Extraordinari. Aguilera tingué una certa importància. Ell és qui movia el grup d’Arte Vivo. No va ser, en tot cas, un home del Parpalló.

D. BALAGUER: També hi va haver un altre crític

A. ALFARO: Martínez Pericàs, que ara és jutge al País Basc i no exerceix de crític.

D. BALAGUER: Aquest va fer alguns dels catàlegs. En tot cas, el grup va tenir el valor de posar l’art al dia, però parlar de grup avantguardista és una exageració. Quan el Parpalló apareix en el 1956, feia cinquanta anys de l’avantguarda a Europa. Insistim: tenia la voluntat de mirar enfora, d’adaptar-se i de trencar amb el que es feia. D’avantguarda, però, res de res.

—Alfaro ha dit que, amb el grup Parpalló, va començar una modernitat sense concessions a la realitat que els envoltava.

A. ALFARO: S’ajusta al que va passar, tot i que això de la modernitat és una cosa difícil d’explicar i, sobretot, d’entendre. Tinc dues peces d’aquella època, fetes amb fil d’aram i llaines, que ara se les volen rifar. Què són? Només temptatives d’aleshores.

D. BALAGUER: Modernitat era la voluntat d’eixir-se de l’ambient trist de València. Aguilera intentava connectar, sobretot, amb Itàlia. Llevat d’això, la crítica d’exposicions, la que es publicava als diaris, era lamentable, tradicional i feia elogis als bodegons. A més que en aquells temps només hi havia una galeria d’art que era Mateu, l’única que duia una cosa interessant.

A. ALFARO: Abans del Parpalló. Hi havia el Grupo Siete i abans el grup Zeta.

D. BALAGUER: Aquest grup el liderava Manolo Gil. Era gent que estava en l’últim curs de Belles Arts.

A. ALFARO: Volien trencar amb la tradició, amb Sorolla.

D. BALAGUER: El grup Zeta va ser dels primers anys cinquanta. Era una pintura diferent.

Doro Balaguer i Andreu Alfaro

A. ALFARO: Manolo Gil es va destacar per aquelles figures estàtiques que no expressaven res, pintades com pinten els xiquets. Va ser el primer a no fer dones posant, ni homes fent res d'important.

D. BALAGUER: La seua pintura no té un sentit realista. Se situa fora del realisme, de Pinazo, que era la norma a València. Del sorollisme. En aquella ona, hi havia els Vento, els Custodio Marco. Bons pintors, sense que això vulga dir que estigueren a l'última. Ara, has de tenir en compte que alguns professors de Belles Arts deien que Picasso estava boig, que era un farsant.

—Com arriben a l'art?

D. BALAGUER: Alfaro, per exemple, no va anar a l'Escola de Belles Arts. En canvi, jo vaig fer tota la carrera. En el meu cas, hi havia un rerefons familiar. Mon pare pintava. Jo, des de ben xicotet, també. Agafava pinzells i algun bloc. Els estudis tampoc m'anaven bé. I així, vaig acabar en Belles Art. Vaig veure els dibuixos que feia Andreu, els primers. I em vaig quedar bocabadat. Jo, després d'acabar la carrera, era incaaç de dibuixar com Alfaro.

A. ALFARO: És que tenia facilitat...

D. BALAGUER: I tanta.

A. ALFARO: No vaig dibuixar fins fa vint-i-cinc anys.

—Quan es van conèixer?

D. BALAGUER: En l'adolescència. Mon pare coneixia al seu pare. Andreu jugava a bàsquet.

A. ALFARO: Jo coneixia el seu germà, que jugava a bàsquet. Vaig deixar de jugar-hi un mes abans de casar-me.

D. BALAGUER: Teníem afinitats, compartíem amistats, érem gent que no tragàvem el règim.

A. ALFARO: Jo em vaig fer d'esquerres per això.

D. BALAGUER: Mon pare era d'Esquerra Valenciana. Mai no ens reuníem amb falangistes. Després ja va vindre l'amistat amb Monjalés, que és un home molt d'esquerres, que va patir molt.

A. ALFARO: Nosaltres ens apuntarem a les esquerres, sense saber què volia dir això. No sabíem què era el proletariat.

D. BALAGUER: Ens consideràvem del bàndol dels vençuts. Monjalés ens va captivar. No tenia por de defensar les seues idees d'esquerres.

—Sempere va ser d'esquerres?

A. ALFARO: No. Sempere estava a París.

D. BALAGUER: Mentre vaig viure a París, vaig tindre una bona amistat amb

ell. Era un personatge rar. Antifranquista, però provenia d'una família de dretes.

A. ALFARO: En el fons, Sempere era conservador d'esperit. Li agradaven els rics, l'ordre.

D. BALAGUER: Ara, com que estava rodejat de gent d'esquerres i exiliats, se sentia antifranquista. No era polític.

—Va tindre el grup Parpalló connotacions polítiques?

A. ALFARO: No. Ara bé, la gent que em va rodejar sabia que jo era d'esquerres.

D. BALAGUER: Ho érem tots.

A. ALFARO: Labra, el basc, no ho era tant. Era un senyoret, com Sempere...

D. BALAGUER: Aguilera Cerni i Martínez Pericàs volien donar-li un vessant esquerranós.

A. ALFARO: Hi discrepe. Aguilera li va donar un toc republicà, d'esquerra, però ell no ho va ser mai.

D. BALAGUER: En aquella època, aparèixer com d'esquerra, antifranquista, servia perquè et consideraren millor.

A. ALFARO: Tu vas estar...

D. BALAGUER: Afiliat al PCE, sí.

A. ALFARO: Vas estar en la presó per això.

D. BALAGUER: No feia falta militar en el PCE per ser d'esquerra, ni mai vaig pintar cap quadre revolucionari. Quan

pintava, no me'n recordava mai de la política.

A. ALFARO: Sempre he tingut la preocupació perquè les meues obres digueren alguna cosa. He estat clarament en les esquerres.

D. BALAGUER: Amb els Països Catalans i el que faça falta. Això sí.

A. ALFARO: Hi ha un moment que ser catalanista és ser d'esquerra.

D. BALAGUER: La dictadura va produir un equívoc. El franquisme era molt contrari a la modernitat i a la cultura. Que un se n'eixira de la tradició era sinònim de subversió. En tot cas, això no era del tot cert, ja que les exposicions internacionals van utilitzar els pintors abstractes. Espanya, de cara a l'exterior, presentava un pintura moderna i abstracta.

D. BALAGUER: Vaig pintar poc. Ho vaig deixar tot. A mon pare li anava malament la botiga. Va coincidir amb una certa desil·lusió meua.

A. ALFARO: Hi ha un tipus d'artista no intervencionista, que no ha volgut influir en crítics, grups, galeries. La gent del Parpalló no ho hem estat.

—Per què?

D. BALAGUER: Cadascun anava a la seua.

D. BALAGUER: Hi havia poc esperit de grup. No sé si vaig anar a cap reunió. Em demanaven obra i l'enviava. Després llegia els catàlegs, on hi havia textos que no entenia. Recorde que l'Equipo 57, d'Ibarrola i companyia, era una gent amb una militància artística. Feien proclames.

acabava d'entendre. Signaven com a grup. Es manifestaven contra les galeries. Al final, però, entraren en una de les més importants de París. No he vist mai el marxisme en cap obra de l'Equipo 57.

A. ALFARO: Al Parpalló mai no parlarem de temes plàstics. No hi havia ordres, ni sistema, ni res de res. Què té a veure Monjalés amb mi? I amb Doro?

—En conclusió:

D. BALAGUER: En la primera època, hi va haver bons pintors. Cap geni, però bons pintors. En una segona etapa, nosaltres intentàrem trencar l'ambient local. I això li va donar una certa dimensió.

A. ALFARO: S'ha desorbitat. Segurament perquè ací no hi havia res per

Ara, cap a l'interior, aquesta mateixa pintura era subversiva.

A. ALFARO: De cara a l'exterior, el règim afirmava que, de censurar, res de res.

D. BALAGUER: Hi havia moltíssima pintura de l'època que, per abstracta que fóra, mai no va ser política.

—En tot cas...

A. ALFARO: Si comptes des de l'origen fins al final, el grup Parpalló, d'homogeni, no té res. Hi ha hagut una mitificació del Parpalló, que no té sentit.

D. BALAGUER: En l'obra, l'afinitat que hi havia era la voluntat de fer un pas més enllà. Assemblar-se, ningú no s'assemblava.

A. ALFARO: Monjalés tot el que pintava ho feia pensant en el compromís. La pintura de Balaguer era de les coses més interessants de l'època.

A. ALFARO: En els dos anys que va funcionar el Parpalló, el grup érem Monjalés i jo.

D. BALAGUER: Recorde haver anat a ta casa. Venia un crític de Madrid.

A. ALFARO: Valeriano Bozal.

D. BALAGUER: Mai no parlarem del Parpalló.

A. ALFARO: Jo no creia en això. No he cregut en la pintura de grup.

D. BALAGUER: Recorde aquell "Homenatge a Velázquez", a la Sala Mateu. Va ser de les coses més interessants del Parpalló. Va tenir repercussió. Ara, d'això a traduir-ho com un moviment...

A. ALFARO: Tampoc no va tenir la crítica suficient.

D. BALAGUER: Li faltava visió de grup. De fet, millor que no en tinguera. L'Equipo 57 feia manifestos, que si Marx, que si les esquerres. No ho

mostrar. Penses en Albalat, en Montesa. Gil i Albalat moriren joves.

D. BALAGUER: Pintaven bé. Albalat tenia molt bon cartell. Gil també, com Vento.

A. ALFARO: L'època era mala. En l'actualitat, possiblement, algun d'aquells noms es guanyaria la vida.

D. BALAGUER: No es venien quadres ni a tirs. Havies de fer alguna cosa per viure.

A. ALFARO: Fins els anys setanta, vaig guanyar-me la vida en qualsevol altra cosa que no fóra l'art. Michavila venia un poc, però havies de buscar-te un treball.

D. BALAGUER: No hi havia col·leccionisme. Sols de Sorolla, de pintors locals, tradicionals.

Salvador Giménez